

DELAVNICA “ODMIRANJE POSTSOCIALIZMA”

13. april 2022 ob 15.00 na Filozofski fakulteti (Modra soba)

Delavnica poteka v okviru projekta *Protesti, umetniške prakse in kultura spomina v post-jugoslovanskem kontekstu (J6-3144)*, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Gal Kirn, FF: Primitivna akumulacija kapitala in spomina v (post)jugoslovanskem kontekstu

Predavanje bo kritično preusmerilo analizo postsocialistične tranzicije, ki se pogosto bere kot triumf demokracije in zmage nad socializmom med leti 1989–1991. Prvič, namesto da bi v letu 1989 videli začetek dolgotrajnega demokratičnega procesa, se je ta pot za Jugoslavijo na svoj način »realizirala« že leta 1991, torej s pojavom medetničnih vojn ter uničenjem družbene lastnine in infrastrukture. In drugič, posebnost devetdesetih let 20. stoletja je, da se je zaradi vseobsegajočega prehoda v kapitalizem najprej zgodila obsežna deakumulacija in uničenje socialistične infrastrukture, (re)produkcijских sredstev in socializiranega »splošnega intelekta«, ki so bili ustvarjeni v času socializma. Za postjugoslovansko »primitivno akumulacijo kapitala« ali »akumulacijo na način razlastitve« (prim. Harvey) je bilo specifično to, da jo je omogočala in spodbujala država z intenzivno »akumulacijo spomina«, invencijem nacionalnih tradicij in nacionalističnim, kasneje korporativnim plenjenjem družbene lastnine.

Ksenija Vidmar Horvat, FF: Spolni revizionizem in tranzicija v Sloveniji

Prispevek analizira razmerje med tranzitologijo in revizijo spola v kontekstu postsocialistične Slovenije. Kritični post-socialistični študiji tranzitologijo opredelijo ko diskurz normalizacije, ki naj bi zaznamovala procese prehajanja iz socializma v parlamentarno demokracijo in kapitalistični družbeni red. Temeljna podmena normalizacije je potreba po opustitvi vseh predhodnih socialističnih družbenih odnosov in pozabi družbenih, predvsem civilno-družbenih bojev, ki so prispevali k pluralizaciji in demokratizaciji družbe pred razpadom Jugoslavije. Ta revizija preteklosti, ki poganja tranzicijski ideološki stroj, je v analizi vpeta v presojo revizionističnih politik spola in njihove funkcije v tranzitološkem projektu.

Ana Hofman, ZRC SAZU: *Umetniški aktivizem v času izčrpanosti*

Kako občutek strukturne izčrpanosti (ekonomske, politične, ekološke, družbene), ki je ključen za sodobno produkcijo subjektivnosti, oblikuje prakse umetniškega aktivizma? Kako se suspendirana zmožnost političnega delovanja, ki je splošni pogoj življenja v času politične depresije (Berlant 2011: 261–62), doživlja v postsocialističnem kontekstu, ki je sam časovna karikatura, »opredeljena z nepoznavanjem lastne sedanosti – položaja med predvidenimi 'grozotami' socialistične preteklosti in izdanih obljub kapitalistične prihodnosti« (Pupovac 2010)? V svoji predstavitvi raziskujem, kako nam postsocializem kot čas »podaljšane sedanosti« omogoča premislek o »učinkih« umetniškega aktivizma in njegove politične potencialnosti. Z drugimi besedami, osredotočajoč se na protestne umetniške prakse, ki so se razvile v zadnjem desetletju, raziskujem, kako lahko težnje po razumevanju njihovih političnih potencialov, ki temeljijo na diskurzih utopičnih obljub zasenčijo nezmožnosti, zlome in omejitve, ki jih postavlja postsocialistična izčrpanost. Zanimalo me bo, kako nas teorija afekta in konceptualni pogled omejen na »tukaj in zdaj« ter poudarek na razdrobljenih, prehodnih, naključnih in minljivih »učinkih« učijo, da je vera v nov, boljši svet enako pomembna kot preprosto vzdrževanje življenja v realnosti zaznamovani z izčrpanostjo in negotovostjo.

Mirt Komel, FDV: *Poskus teoretskega orisa pojma praxis*

Prispevek bo podal kratko zgodovino pojma *praxis* v abreviaturi - od Aristotela do Hegla in Marxa pa vse do Arendt - da bi izmerili domet prakse v postsocialističnih pogojih političnega delovanja, ki ga je ustvarila neoliberalna ideologija v nekdanjem jugoslovanskem prostoru tako, da se zdi, kakor da danes živimo v svetu, ki združuje 'najslabše od obeh svetov' (abstraktna svoboda samovoljne avtokracije & naturalizirana nujnost prostega trga), in kjer je zaradi vedno hujšega krčenja javnega prostora samo delovanje vse bolj individualizirano, tako da se za vsak poskus kolektivnega, skupinskega delovanja vedno znova zdi, da se vsakokrat tragično razprši na solipsistično ponavljanje venomer iste neoliberalne farse samopotrjevanja 'zgolj obstoječega' ali, preprosteje rečeno: fašizem.

Karla Tepež, FDV: *Imaginacija in praxis v politično-estetski perspektivi*

V prispevku bomo sledili vprašanju, kako si sploh zamišljati svet drugače oziroma kaj stimulira procese politične in umetniške invencije, pri čemer nam premislek imaginacije ponudi vstopne konceptualne nastavke za premišljevanje političnih potencialov protestne

umetnosti. V poudarjanju vloge imaginacije tako želimo raziskati zmožnost, s katero kreirati politiko in umetnost, pri čemer bomo izhajali iz dveh razširitev: sledili bomo ideji reševanja imaginacije kot družbene zmožnosti in imaginacijo vzpostavili kot praxis – torej kot svobodno in kreativno dejavnost. Naše mišljenje imaginacije bo tako izhajalo iz branja izbranih delov Kanta in Ranciéra, v nadaljevanju pa bomo našo konceptualizacijo imaginacije kot družbene sposobnosti razširili prek (jugoslovanske) praxis-filozofije, s čimer bomo izpeljali enega ključnih konceptualnih nastavkov političnih potencialov protestne umetnosti, tj. imaginacije-kot-praxisa.

Igor Štiks, FMK/FF: *Potenciali in meje aktivistične estetike: od poraza do mobilizacije*

V prispevku bom razvil koncepcijo Hansa-Thiesa Lehmana, ki razlikuje med estetikom upora in estetikom vstaje, ter pri tem analiziral in upošteval posebnosti postjugoslovanske regije. Raziskovanje bo pokazalo, da umetniki in aktivisti produktivno uporabljajo in združujejo obe estetiki. Za razumevanje specifičnih postsocialističnih in postjugoslovanskih razmer uvajam tudi estetiko poraza, ki je neposredno povezana z uničenjem jugoslovanske socialistične dediščine v ekonomiji, družbi in kulturi, in ki predstavlja specifični odgovor na to uničenje. Neizogibni melanholični pogled na ruševine socializma je opazen v vrsti umetniških performansov, gledaliških predstav in dokumentarnih filmov, pa tudi v številnih družbenih akcijah.

Daša Tepina in Petja Grafenauer, ALUO: *Estetsko revolucionarni potencial protestne umetnosti*

Raziskovana tema so s protesti in njihova povezava z umetniškimi gibanji. Povezavo proučujeva s konceptom estetsko revolucionarnega potenciala umetniških praks v protestnih gibanjih. Spremljava sočasne dinamike in umetniške prakse; vzpostavitve umetniških kolektivov, ki so začeli z estetsko transformacijo prostora in politične krajine s trenutno še vedno potekajočimi protesti (2020-22) in umetniškimi akcijami ADDK in iz njega izhajajočo akcijsko usmerjeno iniciativo Non Grupa. Skozi historično analizo želiva proučiti in raziskati povezavo lokalnih avantgardnih politik in estetskih revolucij. Zato bova izpostavili predvsem dva koncepta, s katerimi se ukvarjava: prvič, estetsko revolucionarni potencial in vprašanje estetskih revolucij ter drugič, socialno-estetske konstrukte, ki so uporabni za razumevanje kreativnih potencialov na periferiji, na primer zasedenih avtonomnih prostorov.